

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ГОДИНА 3

БЕОГРАД 1933 ГОДИНЕ

КЊИГА 1

IV РЕДОВНИ САСТАНАК

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ДРЖАН 14 НОВЕМБРА 1933 ГОД. У БЕОГРАДУ

ПРЕТСЕДАВАО:

Потпретседник

Д-Р АВДО ХАСАНБЕГОВИЋ

Секретар

МИЛАН МРАВЉЕ

Присутни г.г. Министри: Министар без портфеља др. Алберт Крамер, Министар социјалне политике и народног здравља Иван Пуцел, Министар без портфеља др. Драгутин Којић, Министар грађевина др. Стјепан Сркул, Министар иностраних послова Богољуб Јевтић, Министар за физичко васпитање народа др. Лавослав Ханжек.

ПОЧЕТАК У 11 ЧАСОВА.

САДРЖАЈ:

Пре дневног реда: 1 — Читање и усвајање записника III редовног састанка;

2 — Саопштење извештаја Сената о усвајању предлога закона о допуни Аранжману од 7 новембра 1931 год. између Краљевине Југославије и Републике Француске;

3 — Саопштење о конституисању одбора за проучавање предлога резолуције о изменама и доцунама Закона о пословном реду у Народној скупштини;

4 — Саопштење о подношењу интерпелација народних посланика: Јована Мисирлића, на Министра унутрашњих послова о незаконитом раду појединих часника Општине београдске и одбијање првенства; Јована Мисирлића на Министра унутрашњих послова о такозваној „Павловској афери“ у Општини београдској и одбијање првенства; др. Ивана Лончаревића и другога на Министра трговине и индустрије о финансирању књиге „Наша индустрија, занати, трговина и пољопривреда“, од Миливоја Савића и одбијање првенства; др. Ивана Лончаревића и другога на Министра унутрашњих послова о фалсификатима изборних резултата у општини Маче, срез Златар и одбијање првенства;

5 — Отсуства народних посланика.

Говорници: Јован Мисирлић, др. Иван Лончаревић, министар грађевина др. Стјепан Сркул.

Дневни ред: Претрес извештаја Одбора за проучавање законског предлога о обавезном телесном васпитању

Говорници: Стјепан Бачић.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Отварајем IV редовни састанак Народне скупштине. Изволите чути записник прошлог састанка.

Секретар Милан Мравље прочита записник III редовног састанка.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Има ли каква примедба на записник? (Нема): Примедба нема, записник је примљен. Изволите чути један извештај Сената.

Секретар Милан Мравље (саопштава): Сенат Краљевине Југославије извештава Народну скупштину, да је на свом 43. редовном састанку, одржаном 19 октобра 1933 године усвојио у целини и без икаквих измена упућени му од стране Народне скупштине предлог закона о допуни Аранжману од 7 новембра 1931 године између Краљевине Југославије и Републике Француске.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Овај се извештај прима на знање. Изволите чути конституисање одбора.

Секретар Милан Мравље (саопштава): Одбор за проучавање законског предлога резолуције о изменама и допунама Закона о пословном реду у Народној скупштини извештава да се конституисао 11 новембра текуће године и изабрао за претседника г. Игњата Стефановића, за потпретседника г. др. Људевита Ауера и за секретара г. Хусенна Кадића.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Ово конституисање прима се на знање. Изволите чути интерпелације.

Секретар Милан Мравље (саопштава): Г. Јован Мисирлић, народни посланик, упућује интерпелацију на г. Министра унутрашњих послова о незаконитом раду појединих часника Општине београдске и тражи да јој се призна првенство. (Види прилог).

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Жели ли народни посланик г. Мисирлић да образложи тражено првенство?

Јован Мисирлић: Нема потребе, јер сам ја то образложење дао у самом акту интерпелације.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Прима ли Скупштина тражено првенство? (Не прима. — Прима). Пошто се већина изјаснила против, првенство није примљено. Изволите чути даље. (Протести на левици и повици: Нема кворума).

Секретар Милан Мравље (саопштава): Г. Јован Мисирлић, народни посланик, упућује интерпелацију на г. Министра унутрашњих послова о такозваној „Пацовској афери“ у Општини београдској и тражи да јој се призна првенство. (Види прилог).

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Желите ли, господине посланиче, да образложите тражено првенство?

Јован Мисирлић: Немам потребе да узимам реч, пошто сам то образложио у самој интерпелацији.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Прима ли Народна скупштина тражено првенство? (Прима. — Не прима). Већина је против. Првенство није примљено. (Граја и протести на левици). Изволите чути даље.

Секретар Милан Мравље (саопштава): Г. г. др. Иван Лончаревић и другови, народни посланици, упућују интерпелацију на г. Министра трговине и индустрије о финансирању књиге „Наша индустрија, занати, трговина и пољопривреда“ од Миливоја Савића и тражи да јој се призна првенство. (Види прилог).

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Жели ли посланик г. Лончаревић да образложи првенство? (др. Иван Лончаревић: Желим). Има реч господин др. Лончаревић.

Др. Иван Лончаревић: Господо, већ се унатраг 8 до 10 година народним посланицима бесплатно дели књига г. Миливоја М. Савића, југословенског државног пензионера, под насловом: „Наша индустрија, трговина, занати и пољопривреда“. Та се књига, господо, бесплатно дели народним посланицима зато што је г. Миливоје М. Савић од увек био врло добро дотиран из Министарства трговине и индустрије као његов високи чиновник, па је и ово издање једанаесте књиге, свеска дванаеста,

било помогнуто од Министарства трговине и индустрије. Нико ништа против тога не би могао да има да једна књига која се стварно бави занатима, трговином, индустријом и пољопривредом буде дотирана из државнога буџета, када би се та књига у истину бавила оним што њен наслов каже. Међутим се, господо, чини да се ова књига више бави неким другим стварима, него занатима, трговином и индустријом. То се види, господо, из „Обзора“, загребачког дневника, који је, кад је донео из те књиге са стране 115 и 117 садржај, био заплемењен. Ево, господо, шта се у тој књизи каже: „Загреб се по ослобођењу јако развијао и при томе примно масу и домаћих и страних људи, па се и национализирао. Колико се национализирао, то се не зна. Главни сви, који су учили школе хрватске, говоре сада добро хрватски.“

Помислите, господо, то није само увреда за хрватство него и за српство и за југословенство, ако узмемо да су српство и хрватство, југословенство. Даље се у тој књизи каже: „Али стари и млади пургери говоре у кући немачки. Што је трговаца католика, то су већином Словенци или покатоличени Срби“.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Господине посланиче, образложите хитноћ, а не улазите у суштину самога предмета интерпелације.

Др. Иван Лончаревић (наставља): Ја не могу друкчије да образложим хитноћ, ако господа не знају садржај те књиге.

Па се онда у тој књизи каже: „Покушавају уједињење Хрвата и Јевреја, али то тешко иде. Сметња је уједињењу Срба и Хрвата вера, јер међу Хрватима има много српског порекла, много више од половине, па се њихови попови боје да се не врате у православну веру чим сазнају порекло и забрањују својим верницима да причају, када су покатоличени, и због чега се противе братимљењу, и причају о њему. У историјама средњег века се не износе многобројна насељавања Срба у Далмацији, Хрватској, Словенији и Хрватском приморју. Исто тако нема ништа о најезди Турака ни после 200 година при ослобођењу Хрватске и Славоније од Турака, кога су нашли у ослобођеним крајевима, о насилном католичењу Срба у Хрватској и Словенији, као и о доласку Срба у Далмацију и њиховом насилном католичењу. Јединства народног ради треба истину рећи и све неистине избацити и то учити децу. Да се у Загребу мере другом мером Срби, а другом Хрвати и хрватски меланш аустро-угарски, види се по томе да у загребачкој општини има око 3.000 службеника, од којих нема ни једног Србина. Када су Срби католичени, онда су им и презимена промьена и правили су од Радивојевића — Радивовића, од Пејаковића — Пенковића, од Благојевића — Благовића, од Сладојевића — Сладовића, од Предојевића — Предовића, од Милосављевића — Милосавића и т. д. Хрватску историју треба узети и ректифицирати и допунити и све што је претерано, сумњиво и измишљено, па то чинио ко био, па био то Клајић, Смичклас — или може бити и садашњи наш Министар грађевина г. др. Сркуљ, који је историчар. — Ово би требала да изврши једна комисија Министарства просвете од хрватских и српских историчара, па само оно што обоје признају, да се предаје у школама. Кад се отворе архиве у Цариграду, Венецији, Риму, Лондону

и Бечу и њих прочитају прави и поштени научници, онда ће последице тога бити да ће се хрватска историја свести на праву меру."

Господо, ми смо природно били запрепашћени кад смо у овоме тобоже југословенском режиму овако што оштампано прочитали. Запрепастили смо се зато што се овде плени и оно кад се донесе нешто, што није противно Кривичном законнику и што није противно ни југословенској идеологији, па то буде заплешено и од државног тужиоца оптуживано. Доказ је томе загребачки „Обзор“ који је донео извод из књиге и био заплешен. Књига се шири и бесплатно се дели, да за њен садржај сазнају сви. Г. Савић већ десет година ужива државну субвенцију за издавање оваквих књига.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Господине посланиче, то не спада у образложење ваше интерпелације. Молим вас да завршите свој говор.

Др. Иван Лончаревић (наставља): Књига Миливоја Савића помаже се од југословенског Министарства трговине и индустрије да би само што сигурније угледала света. Господо, без обзира на верски и племенски раздор и мржњу, ова књига је испод нивоа и испод сваке научне вредности. Примера ради наводим да се у њој тврди како су Срби насељени у Хрватској покатоличени и хрватизирани и да су им том приликом чак и имена мењана, па се за доказ наводи да је Пејаковићу промењено име у Пенковић. Мени је жао што овде нема члана данашње владе г. др. Грге Анђелиновића, који би могао посведочити да у моме звичајном месту, у Новској, постоји један његов врло добар знанац и пријатељ, Пејаковић, који је Хрват и коме до данашњег дана нико није променио његово презиме у Пенковић.

Сама ова књига и чињеница да се југословенски државни пензионер на овако простачки начин изругава Хрватима, хрватству, католичкој вери и католичком свећенству, у којој се тражи ректификација респективе фалсификација хрватске народне историје, чињеница да се та књига о државном трошку издаје, најбоље је образложење сваке највеће хитности и првенства. Ја, господо, тражим то првенство и тражим да ми или господин Министар трговине и индустрије или један од господе министара који су овде и заступају Краљевску владу изјави, да ли за тражено првенство треба још каква други коментар осим овога, који сам ја дао.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Прима ли Народна скупштина тражено првенство. (Прима. — Не прима. — **Др. Иван Лончаревић:** Г. Сркуљ као историчар нека се изјасни о овој ствари!) Већина је против траженог првенства. Првенство није примљено. Изволите чути даље. (**Др. Иван Лончаревић:** Да видимо Министре Хрвате, нека се изјасне да ли примају првенство!) Г. Лончаревићу изволите заузети своје место. (Министар грађевина **др. Стјепан Сркуљ:** Молим реч). Има реч Министар грађевина г. др. Стјепан Сркуљ.

Министар грађевина др. Стјепан Сркуљ: Господо посланици, за ову интерпелацију г. др. Лончаревића не могу у име владе примити тражено првенство ради тога што ми је јуче г. др. Шуменковић рекао да Министарство трговине и индустрије није издало ову књигу као своје издање, како је то раније рађено, већ само решило да откупи из-

вестан број кад књига буде штампана. Будући да нема овде г. Министра Шуменковића, који је ауторитативан у тој ствари, ја тражено првенство не могу да примим.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Изволите чути даље.

Секретар Милан Мравље (саопштава): Г. др. Иван Лончаревић и другови, народни посланици, упућују интерпелацију на г. Министра унутрашњих послова о фалсификатима изборних резултата у општини Маче, срез Златар, и траже да јој се призна првенство.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Желите ли, г. Лончаревићу, да образложите првенство? (**Др. Иван Лончаревић:** Желим.) Само молим вас, да образложите тражено првенство, а да не улазите у суштину интерпелације.

Др. Иван Лончаревић: Господо, мало пре био сам присиљен говорити о ректификацији респективе фалсификацији хрватске историје, коју полуванично предлаже Министарство трговине и индустрије, а сада сам, господо, опет узео реч да говорим о ректификацији респективе фалсификацији изборних резултата код хрватских општина, где су вршени избори 8 октобра ове године. Када је, дакле, господо, нешто хрватско у питању, онда се овај режим, који се зове југословенски, не може отети овој и оваквој ректификацији каква је извршена у општини Маче, срез Златар. Тамо је, господо, од укупно 2850 бирача пало за нашу опозициону листу, чији је носилац био г. Жупанић Вјекослав, 1040 гласова, а за владину листу 400 гласова. Када су државне власти виделе да је опозициона листа премоћна, онда су дале брахално, силом, отстранити претставнике листа и онда је у општини Маче на том изборном месту извршена ректификација, какву предлаже г. Миливоје Савић.

Владина листа је добила свих оних 1040 гласова и испао је господин Бан Фабијан као носилац листе са 1040 гласова, а нашој листи одузето је 240 гласова и тако је наша листа добила само 800 гласова. Ви се, господо, са Краљевском владом борите да изборни резултати у Савској бановини нису фалсификовани. Поред несумњиве важности питања да ли се могу и смеју званична акта фалсификовати или не, које је питање, господо, само по себи хитно и првенствено, Краљевска влада ће се моћи од приговора фалсификовања одбранити само тако ако прими првенство, које ја тражим.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Прима ли Народна скупштина тражено првенство за ову интерпелацију? (Не прима. — Прима). Пошто је већина против, првенство није примљено. Изволите чути отсуства господе посланика.

Секретар Милан Мравље (саопштава): Г. Милан В. Поповић, народни посланик, моли за 10 дана отсуства ради хитних приватних послова.

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Одобрава ли Скупштина тражено отсуство? (Одобрава). Отсуство је одобрено. Прелазимо на дневни ред: Претрес извештаја Одбора за проучавање законског предлога о обавезном телесном васпитању. Има реч извештај Одбора г. др. Стјепан Баћић.

Извештај др. Стјепан Баћић: Господо народни посланици, није случај да сам баш ја од о-

позиционе стране био предложен од мојих друго-ва у Законодавном одбору, да Народној скупштини предложим овај закон са чијим ће се интенцијама сложити цела Народна скупштина. (Обобравање). Ја мислим, господо, да сте ви сви свесни, као што сам и ја свестан тога, да је овај моменат, ако овај закон буде примљен и изведен онако како је и његова интенција, један историјски датум у животу нашег народа и да ће чинити једну нову епоху у нашем животу, па из тих разлога, верујем, да ће сва господа народни посланици једногласно прихватити овај закон. Али пре него што се пређе на образложење тога закона дозволите ми да вас, господо, упознам са текстом тога закона, који је кратак али пун садржине, да вам приопћим кратке измене које су чланови Одбора у томе закону учинили и коначно врло добро и сјајно образложење тога закона од стране Министарства за физичко васпитање, те након тога да ми дозволите да вам са пар речи коментара препоручим овај закон. Текст предлога закона о обавезном телесном васпитању гласи: (Предлог закона штампан у V књизи — II редовни сазив — страна 381—385).

Господо, у тексту овога закона предложио је одбор неке стилистичке измене и још неке друге дубље измене, па предлажем Народној скупштини и господи народним посланицима да те измене законског предлога прихвате заједно са законом. Тај извештај Одбора са предложеним изменама гласи: (Одборски извештај штампан у књизи VI — II редовни сазив — страна 55).

Господо народни посланици, нека ми буде дозвољено да овом закону и одборском предлогу додам и прочитам образложење господина Министра за физичко васпитање, које је тако исцрпно и лепо да ми после тога неће бити потребно много још да кажем. Ово образложење гласи овако: (Образложење закона штампано у V књизи — II редовног сазива — страна 385—391).

Господо, овом образложењу ја бих имао додати само неколико речи. Обично је речено код нас, да је наш југословенски народ у свим својим деловима генерација Краљевића Марка. И кад бисмо се занашали, а занашали смо се превише тим речима и тако далеко, да је то већ постала фраза, ми бисмо се преварили.

Господо, стање физичког устројства, стање динамике и стање виталности нашег народа није тако ружичасто, како би оно изгледало по нашим народним песмама и по традицији и по прошлој великој борби, кроз коју је наш народ у свим својим деловима прошао. Баш у тим ратовима, у вечитој борби за опстанак и за своју грудну, изгинули су физички најздравији и најборбенији елементи. И када ми данас загледамо у циљу да познамо ступањ тога виталитета наше расе, па за-ређамо од градова и села, ми ћемо често видети поражавајуће чињенице. Видећемо да наш народ у огромном проценту болује од епидемичних болести које страшно харају. Наши градови су у огромном проценту заражени туберкулозом и сифилисом; многи наши особито горски крајеви, њиховим хроничним гладовањем целих генерација, ослабили су до потпуног дегенерисања. И није чудо онда што војни кругови и све патриоте, који су свесни резултата модерне знаности у овој правцу, и што и цели наш народ жели да се

једанпут прекине са том праксом и да се отклони огромна опасност од дегенерације. Већ стари Римљани казали су *mens sana in corpore sano*, што значи да нема ни једног народа који би створио цивилизаторска дела и властиту културу и који би је могао одржати, да сам дух по себи није тако неовисан да би био потпуно кадар да одржава културне тековине без физичког здравља и доброг физичког устројства.

И зато, господо, стамрам овај закон само једним делом, само једним првим почетком решења оних великих питања, са којима се други јачи, здравији народи од новог доба много баве, а то је питање еугенике. Овај закон решава ово питање, велико питање, само парцијално, јер он предвиђа побољшање физичког одгоја, расно побољшање само у погледу мушке омладине и то само оне генерације коју затече закон испод 20 година. Он предвиђа коначно побољшање здравствених услова само оне омладине, која се пронађе да је физички здрава, а сва она омладина, сва она младеж која се пронађе да је било телесно, било душевно заостала, дегенерисана, на ту омладину овај закон не помишља нити може помишљати и та омладина, и тај део нашег народа остаје по страни. А онај темељ у развоју свега народа, а то је наша југословенска жена, она овим законом, како видите, није обухваћена. А треба је обухватити, јер је жена она која даје у биолошком процесу рађања нове генерације, она је та која својим физичким и душевним здрављем највише корисних гена будућој генерацији даје. А ту жену овај закон није обухватио. Кад видимо то стање у нашем народу, кад видимо да је огромни проценат епилептичара, туберкулозних, изгладнелих, умно заосталих, идиота, алкохоличара, кад то гледамо, морамо се замислити у судбину нашег народа

Нормалан човек у данашњим тешким економским приликама ствара у својој фамилији, једног, два три, највише до четири члана. Опћешито тај такозвани „*zweikinder sistem*“, продукат једне нормалне здраве генерације, која мора рачунати са тешким економским приликама, али, господо, баш они дегенерисани душевно и телесно алкохоличари, епилептичари и све те разне нијансе интелектуалних људи, ти немају моралне и физичке снаге да се одупру сексуалном нагону и ти стварају неограничен број деце. То је доказано статистичком научних људи. (Један глас: Значи ко има деце, тај је пијаница!)

Ви можете побити ово гледиште, ја сам успут овај проблем набацио, он је тако важан, да ћемо га требати решавати ускоро и код нас. И, господо, кад видимо да баш такви људи стварају огроман број деце, и да нема никаквог прописа ни закона да се ограничи тако рађање, ми ћемо бити у могућности да буде наших суграђана све више и више, који ће у наставку генерација бити физички тако слаби и морално дегенерисани, да ћемо имати једну генерацију безначајних људи, слабића, који неће моћи да понесу терет ни народне културе ни народног самоодржања.

Ја би Вас, том згодом, потсетно на размисљање; да критички промотрите историју разних народа и да се упитате за узроке пропадања разних народа и разних раса, и доћићете коначно до резултата, који је сада модерна знаност почела

испитивати, да су они народи, који су пазили на те моменте у развоју генерација на физичко здравље и на динамику своје расе, стварали законе, који су ограничавали овакво стварање нових генерација, да су свима својим сретствима државне власти и религије настојали, да се стварају здраве генерације, па су зато увађали оно, што ми овде једним делом уводимо, а то је присилно физичко васпитање целог народа.

Господо, ја бих Вас упозорно на историју културних држава и на дугогодишње културе, које су се одржале 1000 година, оних народа, који су створили војничку културу, потсетно бих Вас на стару јапанску културу и на старе јапанске обичаје, који су се састојали у томе, да су се целе генерације, сва мушка и женска омладина, бавиле физичким васпитањем колективно у удружењима. Слично је било у Кини, у Египту, у Асирском царству, у Вавилону; слично је било, како знате, и у самој Грчкој, слично је било и у Риму. Ја Вас нећу, господо, замарати, јер Ви то и сами знате, на који су начин ти велики народи, који су човечанству дали велику културу и који су народи делимично до данас одржани, на који су начин створили виталност својих генерација и својих народа. Увек је било то здравствено прорачунато и није била случајност, него су државне власти уз помоћ религије и њених верских организација гледале, да тај виталитет у здравим генерацијама одрже.

Господо, и само Министарство за физичко васпитање у своје образложењу упозориле на модерно доба. Да се не удаљујем и да не прелазим у историју, довољно је упозорити Вас на наше суседе, на Немце, на Хитлера са расизмом, на сјасет њихових организација мушке и женске младежи, којима је циљ, да очувају немачку расу здраву и снажну. Довољно је упозорити на Италију, на организацију талијанске омладине, и на све оне категорије почев од пикколи-италијана, бадила и авангардиста, на све фашистичке организације борбене милиције и женских категорија и мушких, па да видите, како је један безусловно велики човек, као што је Мусолини, схватио тај проблем и како га је енергично решио.

Господо, нису остали по страни ни други народи. Свуда околу нас државна власт, уз помоћ народне интелигенције, остварује организације, којима је сврха ово што смо ми данас предложили, а сврха је не само чисто војничке природе, него је сврха далеко већа која то премашује: желе се створити генерације, које ће смислом за колективност, за дисциплину и са националном свешћу и са довољним физичким могућностима бити у стању да задрже национални посед, да задрже националну државу и да, по могућству, помогну империјализму појединих народа и да помогну одржавању целог народа, државе, а коначно националне тековине и културе.

Господо, ми нисмо могли прећи преко тих чињеница. Ми ћемо се морати позабавити осим овога проблема присилног физичког васпитања наше мушке омладине и са питањем тако зване сугенике.

Еугеника, то је питање које је већ практички ушло у решавање у једној великој нацији, у америчкој нацији, у Америчким Удруженим државама. Ми ћемо морати помислити на то да законом

побијемо све ово зло које из рађања болесних, дегенерисних поколења може произаћи по постанак цел расе. Али, то питање, као што сам рекао, данас није актуелно. Актуелно је данас да ми овим законом чинимо први корак и већ на томе првом кораку, господо, ми наилазимо, у разговору са нашим грађанима, са сељацима, као што сам ја то чинио, на извесне скепсе. Те скепсе су, у главном, у погледу циља и успеха овога закона, двоструке природе: природе материјалне и финансијске и природе организаторне.

Господо, а жалим да нисте имали стрпљења да Вам прочитам образложење. (Један глас: Није потребно). Молим Вас, ако сте Ви нестрпљиви, изволите изићи.

У погледу тих материјалних и финансијских тешкоћа, на чије смо преговоре наишли у јавности, могао бих упозорити на образложење Министарства за физичко васпитање, где је статистички, на темељу података, доказано да то оптерећење неће ни грвих година бити тако велико да га наш државни прорачун не би могао поднети и да ће следећи, треће и четврте године, овај закон донети нашој националној привреди и државном прорачуну извесне уштеде које се крећу око 63 и по до 64 милиона динара. С те стране не би нико могао подићи оправдану критику овога закону — са разлога чисто материјалне и финансијске природе — да се овај закон не би могао провести у живот.

Међутим, господо, забрињује други приговор а то је да ми нећемо бити у стању услед десорганизованости, услед слабог помагања и несхваћања замашности овога закона, привести га у живот. Овај приговор је, господо, озбиљан, јер фактички потпуно привођење овога закона, његов ефекат у народном животу, биће у истину онда добар, ако сва јавност уочи важност овог закона, ако уочи оне проблеме о којима сам говорио и не пређе олако преко тога него ако се замисли сав народ, сви појединци и сва интелигенција и удуби у озбиљност тога проблема, који је пред нама, и ако покаже довољну спремност да помогне ову акцију, која је произишла од Министарства за физичко васпитање.

Без воље и без тога разумевања овај закон се неће моћи провести. Јер ту неће помоћи ни новац ни новчана сретства него само енергичан рад са потпуним разумевањем и одушевљењем сарадника који ће на спровођењу тога закона радити у народу. А међутим није довољно да ти сарадници буду општине и општински чиновници, нити да се одреде декретом Министарства за физичко васпитање народа. Јер сваки рад може да буде и саботажа рада. Рад без воље није никакав рад. Ти сарадници и извршиоци овога закона нису довољни да они народним масама протумаче сву важност да те масе са одушевљењем и вољом прихвате спровођење овог програма. За то треба душе, за то треба воље, за то треба енергије. И ако не буде те душе, ако не буде тога разумевања и те воље и одушевљења, неће се тај закон моћи, у пркос свих жртава, спровести у живот. Та велика енергија и схваћање не може потећи од самог народа ако не буде овде разумевања у овој Скупштини.

Нас овде има 305 и ако сваки од нас у своје срезу разјасни значај ове акције народу и буде одушевљен и искрени сарадник у извођењу ово-

га закона, ако сем политичких фраза и политизирања успе да придобије душу народа зову акцију и разјасни ономе коме треба значајна важност те акције онда ће, господо, и овај закон моћи да изврши ону велику задаћу, која му је од стране Краљевске владе намењена.

Господо, ја сам вам изложио овај проблем онако како треба да буде, мало дубље него што би он изгледао по тексту самога закона. Зато вас и молим да не само гласате за овај закон и тиме извршите своју дужност, него да ту своју дужност пренесете у пуној мери и у сам народ. То сам и мао да кажем. (Одобравање и пљеканье).

Потпретседник др. Авдо Хасанбеговић: Господо народни посланици, пошто је време поодмакло, а јавио се још приличан број господе народних посланика да говори о овом законском пројекту, то ћу са вашим допуштењем данашњу седницу закључити. За идућу седницу предлагем овај дневни ред: Продужење претреса о извештају Одбора за проучавање законског предлога о обавезном телесном васпитању. (Прима се). Идућу седницу заказујем за сутра, 15 новембра, у 11 часова пре подне, са предложеним дневним редом, а данашњу седницу закључујем.

Седница је закључена у 12,30 часова.

П Р И Л О Ж И

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Јована Мисирлића, народног посланика, на Министра унутрашњих послова о незаконитом раду појединих часника Општине београдске.

Господине Министре, Министарство, коме стојите на челу, открило је и утврдило још једну незаконитост у раду појединих часника Општине београдске. То је јавности и појед свега заташкивања познато, али није јој познато шта сте Ви, као надзорна власт, учинили, да се такве и друге њој равне незаконитости више не догађају у Општини београдској, а да одговорна лица за те до сад почињене незаконитости искусе законске казне?

Да би и Народна скупштина и цела јавност имала прилике да о свему томе буду обавештени, ја Вам упућујем ову интерпелацију:

Сама ствар Вам је свакако позната јер тек недавно је и откривена баш у самој Вашем Министарству, ма да се у Општини београдској она практикује много више од године дана.

Реч је о заменицима кмета-правника и о незаконитом преношењу надлежности кмета-правника на поједине општинске службенике. Као што Вам је познато, у чл. 3, ставу 4, Закона о изменама и допунама у Закону о општинама од 12 фебруара 1929 године, предвиђена је тачно надлежност кмета-правника, како у грађанским, тако и у кривичним споровима, који долазе пред општински суд на решавање. У том истом законском пропису предвиђено је и то: ко и како замењује кмета правника, кад је овај спречен да врши своју дужност или је отсутан. У та два случаја, кмет правника замењује један од општинских чиновника са свршеним правним факултетом, кога чиновника за тај посао и за то време одређује претседник. Кмета правника кад није спречен и кад није на одсуству не може нико замењивати у погледу његове надлежности, коју му закон тако јасно прописује. И у Општини београдској тако је и било све до постављења садашње општинске управе.

Када је ступила на дужност, садашња општинска управа сматрала је да има права сама да мења законске прописе, а Господин претседник сматрао је да својим наредбама може заменити кмета правника својим чиновницима у свако доба,

да кмету правнику може прописати надлежности, које овај по закону и нема. Тако се догодило, да је за перманентног заменика кмета правника у отсеку за грађевинске парнице наредбом претседничком био одређен један општински службеник, а у кривичном отсеку други општински службеник. И ти општински службеници су, сваки у своме отсеку, месецима доносили одлуке и изрицали и извршавали пресуде, зашта је био по закону надлежан једино и искључиво кмет правник, који у осталом није никада био спречен за вршење своје законске надлежности, а на одсуству је био само кратко време (на конгресу у Дубровнику и на оном фамозном путу у Братиславу и т.д.). Да би незаконитост била већа, здравоме и читавоме кмету правнику одређена су два заменика, ма да закон, када је кмет спречен или отсутан, предвиђа у сваком случају постављање само једног његовог заменика за све послове из кметове надлежности.

Али са незаконитошћу није се ни овде зауставило. Кмет-правник је другом једном наредбом претседничком одређен да врши функцију за које он по закону апсолутно није надлежан. (Као на пример: решавање свих персоналних питања.)

Незаконите радње у погледу пресуда, изречених и потписаних од стране надлежних општинских службеника, констатоване су, као што рекох, недавно од стране Министарства унутрашњих послова по једној жалби у извесном конкретном случају. После овакве констатације од стране надлежне власти, све такве пресуде и одлуке, донете и извршене од стране општинских службеника, немају никакве законске вредности, а са кривицама, колико их буде, мора се поступати по § 392 Кривичног закона као што се и свима оштећеним због оваквих незаконитих радњи мора дати накнада.

То је оно, што сви знамо да мора бити, ако се хоће закон да примени, али нико за сада још не зна да ли ће се закон тако доиста и хтети при-

менити, па због тога вршећи своју посланичку дужност и користећи своје посланичко право, интерпелишем Вас, Господине Министре, да би сте ми, по својој дужности, одговорили у Народној скупштини на ово:

1 — Хоћете ли успоставити законитост у Општини београдској и дати пуну примену Закона, који је у тој државној установи тако грубо повређен на штету правних сигурности и целокупног правосуђа у земљи?

2 — Хоћете ли противу свих организатора ових незаконитости у Општини београдској наредити потребне истраге, уз њихово суспендовање са дужности?

3 — Хоћете ли према свима кривцима, без изузетака, поступити најстрожије по закону тако, да та строгост одговара потпуно величини безобзирности и грубости, са којима су законски прописи погажени?

4 — Хоћете ли учинити све, да се у будуће Ваш надзор над радом у Београдској општини ефикасно организује и појача тако, да се и све остале незаконитости и неправилности у Општини београдској пронађу и сви кривци примерно казне, како би се најзад и у тој установи једном учинио крај свима незаконитостима и неправилностима у

раду појединаца.

За ову интерпелацију сам, преко Господина Претседника Народне скупштине, тражио хитност и то из разлога:

а) што су случајеви, о којима у интерпелацији говорим, Вама познати, јер су и откривени у самом Вашем Министарству;

б) што је потребно да Народна скупштина и јавност одмах буду на чисто с тим, шта имају да очекују од Вас у погледу законских санкција у Општини београдској; и најзад

в) што грађани београдски, који подносе толике општинске терете, заслужују да што пре добију такву општинску управу, која ће бар поштовати писане законе ако већ не може или неће ништа више да учини за њих.

У општем интересу је да овај мој захтев о хитности ове интерпелације примите.

Примите и овом приликом израз мог одличног поштовања.

13 новембра 1933 год.

Београд.

Инжињер Јован Т. Мисирлић с. р.
народни посланик.

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Јована Мисирлића, народног посланика, на Министра унутрашњих послова о такозваној „Пацовској афери” у Општини београдској.

Господине Министре, пошто у прошлом сазиву скупштинском нисте ми одговорили на моју интерпелацију о тако званој „Пацовској афери” у Општини београдској, коју сам интерпелацију упутио на Вас још 7 новембра 1932 године, то ми је част да исту поново упутим са следећим текстом:

„26 октобра ове године осванули су по Београду излепљени плакати у којима су Београђани позвани некаквом наредбом Општинског суда и наредбом Управе града Београда: да изврше дератизацију у граду. Та дератизација је имала да буде принудна. Један плакат снабдевен печатом Општине београдске наређивао је и то: који се препарат за дератизацију има употребити, у којој количини и по којој цени, под претњом да ће сваки грађанин бити кажњен ако не набави дотичну количину тога препарата, за који је још речено да ће се продавати по квартовима Управе града Београда на бонове.

Међутим, одмах сутра дан Управа града Београда дала је исправку у новинама: да она није издала никакву сличну наредбу, јер да у томе није имала законског ослонаца ни у једном пропису садањих закона.

Када је све то изишло на јавност и када се све то сазнало, Општински суд, онај исти, који је донео горња решења, наредио је неку истрагу, коју сада води једна комисија али само над извесним субалтерним општинским чиновницима, док сам суд, који је сва решења потписивао и доносио и који, до објаве у штампи, није ништа преду-

зимао да се наведени плакати не објављују, скида сваку одговорност са себе под разним изговорима, као на пример: да је наредба суда рђаво „интерпретирана”; да је рђаво стилизована и прерано објављена; да суд „послератни израз” дератизацију није управо ни разумео; да је „решење потписивао” итд. Све су то, наравно, само бесмислени и, ако хоћете, још и сувише смешни и врло незобилни одговори, којима, свакако, најмање има места у једној афери која је београдске грађане имала да кошта око 15 или можда више милиона динара.

Нисам до данас чуо нити прочитао да се господин Министар унутрашњих послова, као законска надзорна власт над радом у Општини београдској, заинтересовао овом афером и радом суда у овој афери, па сам због тога слободан да питам Господина Министра и да тражим, да ми у Народној скупштини изволи одговорити:

1 — Да ли је вољан, да преко својих органа испита целу аферу, која је у Општини београдској створена одлукама самога суда и да резултат истраге објави?

2 — Сматра ли да је довољна само исправка Управе града Београда по овој афери, или да треба узети законски на одговор и казнити оног, који је злоупотребрио позив на ауторитет државне власти у познатим плакатама?

3 — Налази ли садашња Управа Општине београдске, после свега што се десило у овој афери, да може имати довољно ауторитета да и да-

ље остане на том месту као власт, када цео град само са потсмехом и жаљењем говори о свему што се догодило у вези са овом афером?

4 — Шта мисли Господин Министар предузети да се овакви и слични случајеви више не догоде у Београдској општини, који изазивају рђаво мишљење о престоници наше Краљевине, не само у унутрашњости земље већ и у иностранству.

За ову интерпелацију тражим првенство одговора у пленуму скупштинском, а из ових разлога:

1 — Што је Господин Министар изјавио да ће ми на интерпелацију одговорити када прикупи потребне податке, па ја мислим, да је Господин Министар те податке за ову протеклу годину дана могао прикупити и да на ову интерпелацију може одговорити;

2 — Пошто постоји одлука Одбора Општине

београдске да се суспендовани чиновници Општине београдске, који су окривљени за ову пацовску аферу, изведу пред дисциплинску комисију општинску ради дисциплинског суђења, а затим да се та акта кривице њихове доставе државном тужиоцу на званични законски поступак, у колико те кривице спадају и под одредбе Кривичног законика.

Примите, Господине Министре, и овом приликом уверење мога особитог поштовања.

13 новембра 1933 године
Београд

Инж. Јован Т. Мисирлић с. р.
народни посланик.

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Др. Ивана Лончаревића и другова, народних посланика, на Министра трговине и индустрије о финансирању књиге Савића М. Миливоја „Наша индустрија, занати, трговина и пољопривреда“ из државног буџета.

ГОСПОДИНЕ МИНИСТРЕ,

Недавно је изишла XI књига бившег начелника Министарства трговине и индустрије Савића М. Миливоја под насловом „Наша индустрија, занати, трговина и пољопривреда“, у којој су у свесци 12 на стр. 115—117 на адресу Загреба, Хрвата и хрватства уопће, те њиховог истинитог повјесног стања написане слиједече тенденциозне, неистинне и будалаштине:

„Загреб се по ослобођењу јако развијао и при томе примио масу и домаћих и страних људи, па се и национализирао. Колико се национализирао, то се не зна. Главно сви, који су учили школе хрватске, говоре сада добро хрватски. Али стари и млади пургери говоре у кући њемачки. Што је трговаца католика, то су већином Словенци, или покатоличени Срби. Покушавају уједињење Хрвата и Јевреја, али то тешко иде. Сметња је уједињењу Срба и Хрвата вера, јер међу Хрватима има много српског порекла, много више од половине, па се њихови попови боје, да се не врате у православну веру чим сазнају порекло и забрањују својим вернима, да причају, када су покатоличени и због тога се противе братимљењу и причају о њему. У историјама средњег века се не износе многобројна насељавања Срба у Далмацији, Хрватској, Славонији и хрв. Приморју. Исто тако нема ништа о најезди Турака ни после 200 година при ослобођењу Хрватске и Славоније од Турака, кога су нашли у ослобођеним крајевима, о насилном католичењу Срба у Хрватској и Славонији, као и доласку Срба у Далмацију и њиховом насилном католичењу. Јединства народног ради треба истину рећи и све неистине избацили и то учити децу. Да се у Загребу мере другом мером Срби, а другом Хрвати и хрватски меланж аустроугарски, види се по том, да у Загребачкој општини има око 3000 службеника, од којих нема ни једног Србина. Када су католичени Срби, онда су им и имена проме-

њена, и правили су од Радивојевића — Радивовића, од Пејаковића — Пенковића, од Благојевића — Благовића, од Сладојевића — Сладовића, од Предојевића — Предовића, од Милосављевића — Милосавића и т. д. Хрватску историју треба узети и ректифицирати и допунити, и све што је претерано, сумњиво и измишљено, па то чинио ко био, Клаић, Смичиклас и т. д. избрисати. Ово би требало да изврши једна комисија Министарства просвете од хрватских и српских историчара, па само оно, што обоје признају, да се предаје у школама. Кад се архиве отворе у Цариграду, Венецији, Риму, Лондону и Бечу, и њих прочитају прави поштени научници, онда ће последица тога бити, да ће се хрватска историја свести на праву меру.”

Не би нас се савршено ништа тичало, што је Савић М. Миливоје у својој књизи коју глупост више или мање написао, као што нас се не би тичало, да ли у овој књизи има супстрата за официозни кривични прогон ради сијања вјерског и племенског раздора, због чега су многи мањи и невинији Хрвати окусили све сласти Кривичног закона, Закона о заштити државе, и Државног суда за заштиту државе.

Али нас се и као народних посланика и као Хрвата тиче поразна и истинита чињеница, да је овај памфлет Савића М. Миливоја, који сав одише мржњом и презиром на Хрвате, хрватство, католичку вјеру и католичко свећенство, дотиран државним новцем, и његово издање ове године помогнуто југословенским министарством трговине и индустрије.

Да би напокон сазнали, како то, да се од нас Хрвата убире државни порез, и нашим хрватским новцем плаћају нападачи на хрватство, хрватске народне и вјерске светиње, тражимо да нам у Народној скупштини на ову интерпелацију хитно одговорите:

1 — Да ли, г. Министре, са Савићем Миливојем мислите, да се дивни хрватски град Загреб тек

по ослобођењу национализовао, или мислите, да је град Загреб, који је први и још увјек у земљи имао и једини не хрватску, него Југословенску академију знаности и умјетности био давно прије Савића Миливоја хрватски и југословенски националан?

2 — Да ли с Миливојем Савићем и Ви мислите, да су загребачки католички трговци све сами покатоличени Срби, или мислите, да ће се у толиком хрватском граду наћи ипак и који трговац Хрват, који није с православне на католичку вјеру силом и лукавством преведен?

3 — Да ли Вам је познато, да се у Загребу или ма гдје у хрватству у опће покушава уједињење Хрвата и Јевреја у Хрвате, и да то иде тешко, или Вам је напротив познато, да је у Загребу и Хрватима доста уједињења, и да им ни на памет не пада још и уједињење с Јеврејима?

4 — Ако с Миливојем Савићем држите, да уједињењу Срба и Хрвата смета вјера, да ли знате, која је то онда вјера, да ли католичка, или православна, која уједињењу смета?

5 — Да ли је наочиглед режимског схваћања одједном српско - хрватско - словенском народу истинита тврдња југословенског државног пензионера Савића М. Миливоја, да су Хрвати више од половине српског порекла, или је пак тако исто истина, да су Срби више од половине хрватског порекла?

6 — Да ли Вам је, господине Министре, што познато, да се хрватски попови боје, да се Хрвати не врате у своју „прадедовску“ православну вјеру, и да својим вјерним свако сазнање о покатоличењу забрањују, а да ли Вам је исто тако познато, што о том католичком поповском страху мисли и каже кр. Министар шума и рудника господин

Павао Матица, иначе хрватски, католички поп — и жушник из Бедње?

7 — Да ли је истина, да се у Загребу Хрватима мјери једном, а Србима другом мјером, и да по тој мјери од 3000 градских службеника нема ниједног Србина, а да ли Вам је можда исто тако познато каквом праведном се мјером благодарећи Кр. влади Хрватима у Београдској грађанској општини, и у Југославији у опће мери?

8 — Да ли је истина, да хрватску историју треба комисијом југословенског Министарства просвете ректифицирати и допунити све по Клаићу и Смичикласу и другима претјерано, сумњиво и измишљено избрисати, и тако онда дјецу учити, и да ли Вам је познато, што је то заправо у хрватској историји претјерано, сумњиво и измишљено, што толико по југословенском Министарству трговине и индустрије плаћеној књижи — смета?

9 — Како напосок међу хрватске историчаре, Клаића, Смичикласа и друге, који по Савићу Миливоју нису поштени научњаци, — спада и кр. Министар грађевина г. др. Стјепан Сркул, професор повјести из Загреба, да ли Вам је познато, што он о ректификацији, те изменама и допунама хрватске повјести мисли, и на коју би се праву мјеру претјерани, сумњиви и измишљени опсег хрватске повјести по поштенним и правим научњацима морао свести?

За ову интерпелацију тражимо првенство испред свију раније преданих.

У Београду, дне 13 студенога 1933

Др. Иван Лончаревић с. р., др. Никола Никић с. р., др. Фрањо Грубер с. р., Стјепан Ваљавец с. р., Ловро Кнежевић с. р.

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА.

Др. Ивана Лончаревића и другова, народних посланика, на Министра унутрашњих дела о фалсификатима изборних резултата у општини Маче, срез Златар.

Господине Министре, савезно са нашом интерпелацијом од 11-XI о. г. о фалсификовању изборних резултата на општинским изборима у Савској бановини, износимо још и овај случај срамотног, типично званичног, изборног фалсификовања.

У општини Маче, срез Златар, у којој има свега 2850 уписаних правних бирача, биле су предане, и по суду за општинске изборе дана 8-X ове године потврђене, 2 кандидатске листе. Једна наша, опозициона, с носиоцем г. Жупанићем Вјекославом, а друга Владина с носиоцем г. Баном Фабијаном.

Наша је опозициона листа према истинитом и оригиналном записнику добила 1040 гласова, док је Владина листа добила свега само 400 гласова.

Кад је власт видјела, да је наша опозициона листа премоћна, дала је на овим гласачким мјестима претставнике листа отстранити, а потом слиједио фалсификат записника извршити:

Опозициона листа, Жупанић Вјекослав 800

гласова,

Владина листа, Бана Фабијана 1440 гласова.

Како је на овај начин нашој листи 240 гласова украђено, а Владиној 1040 гласова додано, тражимо да нам у Народној скупштини поред већ изнетих питања у главној оној интерпелацији још и на ову интерпелацију одговорите:

Да ли не мислите, да је овакав начин просте крађе и фалсификовања изборних резултата најбоље оправдање за непомирљиву опозициону паролу — апстиненције?

Тражимо за интерпелацију првенство. Београд, 14 новембра 1933 године

Народни посланици:

Др. Иван Лончаревић с. р., др. Фрањо Грубер с. р., Ловро Кнежевић с. р., Стјепан Ваљавец с. р., др. Никола Никић с. р.

